

Dobré mravy

Dobré mravy netvoří uzavřený a petrifikovaný normativní systém, jsou spíše měřítkem etického hodnocení konkrétních situací a jejich souladu s obecně uznávanými pravidly slušnosti a poctivého jednání. Rozpor právního úkonu s dobrými mravy je třeba posuzovat v každém případě individuálně, s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem jednání účastníků v příslušném období a k jejich tehdejšímu postavení. Soulad obsahu právního úkonu s dobrými mravy musí být posuzován vždy, bez ohledu na to, že obsah byl výsledkem svobodného ujednání mezi účastníky a také bez ohledu na to, kdo případný rozpor s dobrými mravy zavinil, či zda některá ze stran byla při uzavírání smlouvy v dobré víře.

(Rozsudky Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Odo 174/2005 a sp.zn. 32 Cdo 150/2007, ze dne 26.9.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně B., spol. s r.o., zastoupené advokátem, proti žalovaným 1. Ing. E. Š., zastoupenému advokátkou a 2. Ing. R. Š., zastoupenému advokátem, o zaplacení částky 233 142 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro P. pod sp. zn. 32 C 219/99, o dovolání prvního žalovaného a dovolání druhého žalovaného proti rozsudku Městského soudu v P. ze dne 2. března 2004 č. j. 21 Co 458/2003-197 a o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v P. ze dne 7. září 2004 č. j. 30 Co 332/2004-262, tak, že rozsudek Městského soudu v P. ze dne 2. března 2004 č. j. 21 Co 458/2003-197 v rozsahu, ve kterém byl změněn rozsudek Obvodního soudu pro P. ze dne 6. října 2003 č. j. 32 C 219/99-154 tak, že žalovaní jsou povinni zaplatit žalobkyni společně a nerozdílně částku 60 501 Kč, se zrušuje a věc se v tomto rozsahu vrací Městskému soudu v P. k dalšímu řízení. Ve zbývajícím rozsahu se dovolání prvního žalovaného a dovolání druhého žalovaného odmítají. Rozsudek Městského soudu v P. ze dne 7. září 2004 č. j. 30 Co 332/2004-262 s výjimkou výroku, ve kterém byl zrušen rozsudek Obvodního soudu pro P. ze dne 7. června 2004 č. j. 32 C 219/99-240 ohledně 1% úroku z prodlení denně z částky 95 466 Kč za dobu od 6. 1. 1996 do 5. 11. 1996 a řízení bylo v tomto rozsahu zastaveno, a rozsudek Obvodního soudu pro P. ze dne 7. června 2004 č. j. 32 C 219/99-240 s výjimkou výroku, kterým byla žaloba zamítnuta v rozsahu, ve kterém se žalobkyně domáhala zaplacení 1% úroku z prodlení denně z částky 95 466 Kč za dobu od 6. 1. 1996 do 5. 11. 1996, se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Obvodnímu soudu pro P. k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro P. v pořadí druhým rozsudkem ze dne 6. října 2003 č. j. 32 C 219/99-154 uložil prvnímu žalovanému zaplatit žalobkyni částku 95 466 Kč a zamítl žalobu vůči druhému žalovanému do této výše a ohledně úroku z prodlení ve výši 1 % denně z této částky od 6. 1. 1996 do zaplacení, zamítl žalobu, aby byli žalovaní povinni společně a nerozdílně zaplatit žalobkyni částku 77 175 Kč s 18% úrokem od 1. 7. 1997 do zaplacení a částku 60 501 Kč s 1% úrokem denně od 1. 10. 1996 do zaplacení, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Žalobkyní uplatněná částka byla tvořena třemi samostatnými nároky. Ohledně částky 95 466 Kč vyšel soud prvního stupně ze zjištění, že žalobkyně uzavřela podle § 536 a násl. obchodního zákoníku (dále jen „ObchZ“) s prvním žalovaným smlouvu o dílo, v níž se zavázala zhotovit šest čísel časopisu P. j. na základě podkladů prvního žalovaného za sjednanou cenu za jednu stránku. Žalobkyně se domáhala zaplacení sjednané ceny díla - pátého čísla časopisu, který sice první žalovaný převzal, cenu však nezaplatil s poukazem na jeho vady. Smlouvu o

sdužení žalovaných ze dne 22. 5. 1995 posoudil soud prvního stupně tak, že k jejímu uzavření ve smyslu § 269 odst. 2 ObchZ nedošlo pro nedostatek dohody účastníků o rozdělení zisku a o převzetí závazků z podnikání a o způsobu, jak budou členové sdružení vystupovat navenek. Vůči druhému žalovanému proto není nárok v této části žaloby dán. Obranu prvního žalovaného, že dílo má podstatné vady, soud prvního stupně nepřijal, neboť tvrzené vady díla neprokázal. Soud prvního stupně ani nezjistil, že by první žalovaný od smlouvy řádně odstoupil. Ve smyslu § 560 odst. 4 a § 436 odst. 1 písm. d) ObchZ může objednatel od smlouvy odstoupit jen v případě, že dílo mělo podstatné vady, což první žalovaný neprokázal. Dopis zaměstnankyně prvního žalovaného L. V. z 29. 11. 1996 odstoupením od smlouvy není a dopis prvního žalovaného z 10. 12. 1996 není podle názoru soudu prvního stupně dostatečně určitý a srozumitelný, což způsobuje jeho neplatnost podle § 37 odst. 1 občanského zákoníku (dále jen „ObčZ“). První žalovaný je proto povinen podle závěru soudu prvního stupně částku 95 466 Kč zaplatit, nikoliv však 1% úrok z prodlení denně z této částky, neboť nebyl v předmětné smlouvě sjednán. U dalšího nároku žalobkyně ve výši 77 175 Kč představující náhradu ušlého zisku za nevydání šestého čísla časopisu P. j., neshledal soud prvního stupně tvrzení žalobkyně jako dostatečné ve smyslu § 373 a násl. ObchZ, a proto jí v této části nevyhověl. Ve třetí části žaloby se žalobkyně domáhala zaplacení částky 60 501 Kč představující cenu díla - zhotovení katalogu R., který u žalobkyně objednal druhý žalovaný, žalobkyně jej zhotovila a předala prvnímu žalovanému. Druhý žalovaný se bránil tím, že s Ing. V. dojednal zhotovení katalogu za 12 000 Kč. Objednávku (na růžovém papíře) sice podepsal, ale zhotoviteli vzhledem k jednání s Ing. V. nepředal. Dílo nepřevzal a nebyla mu ani doručena faktura. Soud prvního stupně provedl důkaz objednávkou s datem 29. 6. (růžový papír) podepsanou za objednatele druhým žalovaným, za zhotovitele p. V. obsahující v podstatě nesrozumitelný popis zakázky - podle údajů žalovaného zůstala objednávka neodevzdána v držení objednatele, dále průvodku k zakázce - zde se jedná o průpis objednávky s doplněním textu o provedených pracích a s podpisem paní V., která potvrdila, že zakázku převzala. Podle závěru soudu prvního stupně došlo k uzavření smlouvy o dílo podle § 536 ObchZ, k níž nebyla nutná písemná forma, a proto není podstatné, že objednávka podepsaná druhým žalovaným nebyla žalobkyni doručena, stejně jako skutečnost, že druhý žalovaný neobdržel fakturu. Taková okolnost nezpůsobuje sama o sobě zánik povinnosti zaplatit cenu zhotoveného díla. Žalobkyně v důsledku omylu vyvolaném žalovanými, kteří se při jednání s žalobkyní stavěli tak, že jednají společně, ač to nebyla pravda, plnila prvnímu žalovanému, za nějž katalog převzala jeho zaměstnankyně paní V., a prvnímu žalovanému také zaslala fakturu. Skutečnost, že žalovaní jednali společně, vyplývá z jejich korespondence, např. z dopisu ze dne 20. 8. 1996. Soud prvního stupně však shledal jako důvodnou námitku promlčení vznesenou druhým žalovaným, neboť výzvou k zaplacení byla až samotná žaloba a návrh na přistoupení druhého žalovaného do řízení byl žalobkyní podán 1. 11. 2000, tedy po uplynutí čtyřleté promlčecí lhůty podle § 397 ObchZ.

K odvolání žalobkyně Městský soud v P. rozsudkem ze dne 2. března 2004 č. j. 21 Co 458/2003-197 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalovaní jsou povinni zaplatit žalobkyni společně a nerozdílně částku 156 167 Kč, ve výroku o zamítnutí žaloby o 77 175 Kč s 18% úrokem od 1. 7. 1997 do zaplacení rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a ve výroku o zaplacení 1% úroku z prodlení denně z částky 95 466 Kč za dobu od 6. 1. 1996 a z částky 60 501 Kč od 1. 10. 1996 a ve výroku o nákladech řízení rozsudek soudu prvního stupně zrušil a v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Odvolací soud souhlasil se závěry soudu prvního stupně o platnosti uzavřených smluv o dílo na zhotovení šesti čísel časopisu i katalogu R. včetně jeho závěru, že žalobkyni přísluší za provedené dílo sjednaná cena, stejně jako jeho závěru o neprokázání řádného uplatnění práv z odpovědnosti za vady a odstoupení od smlouvy ze strany žalovaných. Nesporné mezi účastníky bylo, že žalobkyně páté číslo časopisu vyrobila a žalovaným je předala, stejně jako katalog R. Odvolací soud však posoudil jinak smlouvu o sdružení žalovaných a vyšel z § 829 a násl. ObčZ, podle něhož žalovaní založili sdružení bez právní subjektivity, přičemž přijetí názvu pro sdružení má následky podle § 10 odst. 2 ObchZ spočívající v založení solidární odpovědnosti osob podnikajících pod společným jménem za závazky, vzniklé při tomto podnikání. Z vystupování žalovaných vůči žalobkyni,

jejich korespondence, je zřejmé, že se v obou případech jednalo o jejich společné podnikání. Žalovaní sami ve vyjádření k žalobě uvedli, že vytištění katalogu R. mělo být bezplatné jako kompenzace vadných čísel časopisu P. j. I z jejich vlastního postoje je zřejmé, že se v obou případech jednalo o jejich společné podnikání. Závěr soudu prvního stupně o tom, že sdružení nevzniklo, není správný a z toho důvodu také nebyla důvodná námitka promlčení vnesená žalovanými. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně v části, ve které se žalobkyně domáhala náhrady ušlého zisku. Žalobkyně byla řádně a dostatečně poučena o nedostatku svých tvrzení (§ 118a o. s. ř.) o způsobu vzniku škody a její výše, tato tvrzení však nedoplnila. Proto nemohla být v této části žaloby úspěšná. Zrušovací výrok u nároku na úroky z prodlení odůvodnil odvolací soud tím, že žalobkyně nebyla poučena v souladu s § 118a odst. 1 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“).

Proti rozsudku odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém bylo žalovaným uloženo, aby zaplatili žalobkyni společně a nerozdílně částku 156 167 Kč, podali dovolání oba žalovaní (každý samostatným podáním), přičemž uvedli téměř totožné námitky. Oba uplatnili dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř., že napadené rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování; druhý žalovaný uplatnil ještě dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. K částce 95 466 Kč oba shodně uvedli, že byla žalobkyni uhrazena prvním žalovaným, a to dvěma platbami ze dne 5. 4. 2004 a 19. 4. 2004. Oba žalovaní nesouhlasí se závěry odvolacího soudu ohledně částky 60 501 Kč. Poukázali na to, že objednávku na katalog R. podepsal druhý žalovaný, žalobkyni ji však nepředal, držel ji u sebe a v řízení ji předložil pouze on. Ve věci tohoto katalogu jednal s žalobkyní vždy druhý žalovaný za sebe jako podnikatel, provozující svoji obchodní činnost pod jménem Ing. R. Š. – R. S. určeným pro obchod s batohy R. Za sdružení žalovaných E. v této záležitosti nejednal a do tohoto sdružení vstoupil pod jiným jménem – Ing. R. Š. – R. P. Používání množného čísla v obchodní korespondenci nemá podle názoru žalovaných žádný význam, neboť je běžně používají i fyzické osoby – podnikatelé. Oporu v provedeném dokazování nemá závěr odvolacího soudu, že „nesporné mezi účastníky bylo, že žalobce páté číslo dle smlouvy vyrobil a žalovaným předal, stejně jako katalog R.“, neboť v průběhu řízení oba žalovaní shodně tvrdili, že tento katalog od žalobkyně nikdy neobdrželi. Druhý žalovaný shledává nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem v posouzení námitky promlčení. Povinnost zaplatit předmětnou částku se může odvíjet až od data faktury, tedy od 30. 9. 1996, takže žaloba vůči druhému žalovanému by musela být podána podle § 397 ObchZ do 30. 9. 2000, žalobkyně však podala návrh na přistoupení druhého žalovaného do řízení až 1. 11. 2000, takže by promlčené právo nemělo být přiznáno. Oba žalovaní navrhli zrušení napadené části rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci v tomto rozsahu odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Ve zrušené části rozsudku soudu prvního stupně týkající se příslušenství uplatněných pohledávek rozhodl Obvodní soud pro P. v pořadí třetím rozsudkem ze dne 7. června 2004 č. j. 32 C 219/99-240 tak, že zamítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala, aby jí žalovaní společně a nerozdílně zaplatili úrok z prodlení ve výši 1 % denně z částky 95 466 Kč od 6. 1. 1996 do zaplacení a úrok z prodlení ve výši 1 % denně z částky 60 501 Kč od 1. 10. 1996 do zaplacení, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že ve smlouvě o dílo ze dne 22. 12. 1995 na zhotovení šesti čísel časopisu P. j. nebylo zvláštního ujednání o výši úroků z prodlení a nebyl zde ani odkaz na dodací podmínky žalobkyně. Účastníci dále uzavřeli smlouvu o zhotovení katalogu R., jednalo se o smlouvu formulářového typu, na jejíž rubrové straně byly otištěny dodací podmínky žalobkyně, v jejichž článku 7 byla sjednána povinnost platit při prodlení se zaplacením faktury úrok z prodlení ve výši 1 % denně. V průběhu řízení však bylo zjištěno, že v provozovně žalobkyně byly vyvěšeny dodací podmínky nikoliv identického znění s textem podmínek otištěných ve formulářové smlouvě. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalobkyně neprokázala konkrétní obsah ujednání o smluvním úroku z prodlení. I kdyby však bylo mezi účastníky sjednáno placení 1% úroku z prodlení denně, pak

by bylo takové ujednání o úroku z prodlení ve výši 365 % p.a. pro rozpor s dobrými mravy podle § 39 občanského zákoníku (dále jen „ObčZ“) neplatné.

K odvolání žalobkyně Městský soud v P. rozsudkem ze dne 7. září 2004 č. j. 30 Co 332/2004-262 rozsudek soudu prvního stupně ze dne 7. června 2004 č. j. 32 C 219/99-240 potvrdil ve znění, že se zamítá žaloba, aby byli žalovaní společně a nerozdílně povinni zaplatit žalobkyni 1% úrok z prodlení denně z částky 85 344 Kč od 6. 11. 1996 do zaplacení, z částky 10 122 Kč od 6. 11. 1996 do 5. 4. 2004 a z částky 60 501 Kč od 1. 10. 1996 do zaplacení, zrušil rozsudek soudu prvního stupně v části týkající se 1% úroku z prodlení denně z částky 95 466 Kč za dobu od 6. 1. 1996 do 5. 11. 1996 a řízení v tomto rozsahu zastavil, potvrdil výrok o náhradě nákladů řízení a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními i právním hodnocením soudu prvního stupně, pokud se jednalo o úrok z prodlení za pozdní úhradu ceny za časopis P. j. Pokud jde o smlouvu na katalog R., dospěl odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně k závěru, že přes odlišnost dodacích podmínek ve formulářové smlouvě a dodacích podmínek vyvěšených v provozovně žalobkyně výše úroku z prodlení na 1 % denně z dlužné částky sjednána byla, neboť rozdílnost obou dodacích podmínek se netýkala výše smluvního úroku z prodlení. Úrok z prodlení v této výši však shledal i odvolací soud v rozporu s dobrými mravy a ujednání účastníků z tohoto důvodu podle § 39 ObčZ neplatné, přičemž odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 1583/2000. Zastavovací výrok odůvodnil odvolací soud tím, že soud prvního stupně rozhodl o části nároku - příslušenství za dobu od 6. 1. 1996 do 5. 11. 1996 z částky 95 466 Kč, který nebyl podložen návrhem ve věci.

Proti rozsudku odvolacího soudu ze dne 7. září 2004 č. j. 30 Co 332/2004-262 podala žalobkyně dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), neboť napadené rozhodnutí má zásadní právní význam v řešení otázky kompetence odvolacího soudu podle § 213 o. s. ř. a v řešení otázky souladu ujednání o výši úroků z prodlení s dobrými mravy. Dovolání považuje dovolatelka za přípustné i podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť došlo k částečné změně rozsudku soudu prvního stupně, když tento byl v části zrušen a řízení zastaveno a ve zbývajících částech soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v jiném znění (tzv. „skrytá změna rozhodnutí“). Z obsahu dovolání je zřejmé, že dovolání nesměřuje proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž byl zčásti zrušen rozsudek soudu prvního stupně ze dne 7. června 2004 č. j. 32 C 219/99-240 a řízení bylo v tomto rozsahu zastaveno, neboť žalobkyně neuvádí žádné důvody, jimiž by zpochybňovala správnost rozsudku odvolacího soudu v této části. Dovolatelka uvedla tři dovolací důvody upravené v § 241a odst. 2 písm. a), písm. b) a odst. 3 téhož ustanovení o. s. ř.

Vadu řízení [dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.] shledává žalobkyně v rozhodování věcně nepřislušným soudem, když se jednalo nepochybně o obchodní věc s požadovaným plněním nad částku 50 000 Kč a k řízení byl věcně příslušný tehdejší Krajský obchodní soud v P. Překročení kompetence se podle názoru dovolatelky dopustil odvolací soud, který rozhodl o změně žaloby, k níž došlo v řízení před soudem prvního stupně, a proto byl k rozhodnutí kompetentní soud prvního stupně. Postupem odvolacího soudu tak byla žalobkyně zbavena možnosti nechat závěr o připuštění změny žaloby přezkoumat.

Nesprávné právní posouzení věci [dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.] spočívá podle názoru dovolatelky v pochybení odvolacího soudu v jeho závěru o rozporu ujednání úroku z prodlení ve výši 1 % denně s dobrými mravy. Poukázala na to, že v rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 1583/2000, o které se odvolací soud opřel, dospěl dovolací soud k závěru, že takový úrok či smluvní pokuta není v rozporu s dobrými mravy, pokud to odůvodňují např. poměry účastníků, jejich obchodní zvyklosti, obchodní rizika, praxe, vztahy mezi účastníky, celospolečenská situace či jiné okolnosti případu. Okolnosti případu takové ujednání podle dovolatelky opodstatňují, což prokazuje fakt, že žalovaní své splatné závazky neplní již od roku 1996,

a také zájem na odstranění druhotné platební neschopnosti, která v roce 1996 dosáhla astronomických čísel, což vyústilo v rozsáhlou depresi ekonomické situace země, následnou vládní krizi a rozsáhlý nezaviněný krach řady firem. Oba soudy dále pochybily, když nezohlednily zákonnou výši úroku z prodlení, neboť předmětné ujednání může být neplatné pouze v rozsahu, v němž přesahuje výši, která je v souladu s dobrými mravy, nikoliv celkově. Soudy měly stanovit podle okolností případu nejprve mravnou výši úroků z prodlení a teprve následnou komparací zjistit, zda je sjednaná výše mravná či nikoliv.

Závěry soudů obou stupňů také nemají oporu v provedeném dokazování [dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř.], když podle názoru žalobkyně bylo dokazování přes návrhy žalobkyně neúplné.

Napadené rozhodnutí je podle názoru žalobkyně stiženo dalšími vadami podle § 242 odst. 3 o. s. ř. Je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost jeho odůvodnění a nelze z něj vyčíst, jakými úvahami se odvolací soud při rozhodování řídil. Vlastní výrok rozsudku odvolacího soudu je nesrozumitelný, když potvrzuje výrok rozsudku soudu prvního stupně, avšak v jiném znění, takže se nejedná o formulační úpravu, ale o změnu rozhodnutí. Tím že odvolací soud převzal do svého výroku část omezení úroku z prodlení ze změny žaloby, kterou předtím nepřipustil, sám vyvrací svůj závěr o nepřipustění změny žaloby; pokud uvádí, že takové znění lépe formulačně vyhovuje situaci mezi účastníky, pak je výrok nesrozumitelný. Žalobkyně navrhla zrušení rozsudků obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) spojil věci vedené pod sp. zn. 32 Odo 174/2005 a 32 Cdo 150/2007, tj. rozhodování o dovoláních obou žalovaných proti rozsudku Městského soudu v P. ze dne 2. března 2004 č. j. 21 Co 458/2003-197 a o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v P. ze dne 7. září 2004 č. j. 30 Co 332/2004-262, podle ustanovení § 243c a § 112 odst. 1 o. s. ř. ke společnému řízení.

Nejvyšší soud nejprve posuzoval obě dovolání, která podali první žalovaný a druhý žalovaný. Po zjištění, že obě dovolání byla podána proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., dospěl k závěru, že obě dovolání vykazují v části, kterou je napadán výrok rozsudku odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém bylo žalovaným uloženo, aby zaplatili žalobkyni společně a nerozdílně částku 95 466 Kč, nedostatky, pro které nelze v dovolacím řízení pokračovat.

Podle § 241a odst. 1 o. s. ř. v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů se toto rozhodnutí napadá, popřípadě které důkazy by měly být provedeny k prokázání důvodu dovolání, a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

Podle § 241b odst. 3 o. s. ř. dovolání, které neobsahuje údaje o tom, v jakém rozsahu nebo z jakých důvodů se rozhodnutí odvolacího soudu napadá, může být o tyto náležitosti doplněno jen po dobu trvání lhůty k dovolání. Uvedením údaje o tom, v jakém rozsahu dovolatel rozhodnutí odvolacího soudu napadá, je vymezena kvantitativní stránka přezkumné činnosti dovolacího soudu.

Uplatnění dovolacího důvodu podle § 241a odst. 1 o. s. ř. předpokládá, že dovolatel popíše (konkretizuje) okolnosti, z nichž usuzuje, že dovolací důvod je dán; pouhý odkaz na text zákona, anebo samotná citace skutkové podstaty některého z dovolacích důvodů uvedených taxativně v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř. samo o sobě nestačí. Chybí-li totiž vylíčení okolností, v nichž dovolatel spatřuje naplnění dovolacího důvodu, není v takovém případě (vzhledem k vázanosti dovolacího soudu uplatněným dovolacím důvodem) vymezen obsah přezkumné činnosti dovolacího soudu po stránce kvalitativní a napadené rozhodnutí odvolacího soudu tak není možné věcně přezkoumat (srov. § 242 odst. 3 věta první o. s. ř.).

Dovolání, které neobsahuje údaje o tom, v jakém rozsahu nebo z jakých důvodů se rozhodnutí odvolacího soudu napadá, je vadným podáním, které může dovolatel doplnit o chybějící náležitosti jen do uplynutí dovolací lhůty, tj. do dvou měsíců ode dne, kdy mu bylo doručeno napadené rozhodnutí odvolacího soudu.

Z uvedeného vyplývá, že neobsahuje-li dovolání údaj o tom, v jakém rozsahu nebo z jakých důvodů se rozhodnutí odvolacího soudu napadá, jde o vadu podání, kterou může dovolatel odstranit z vlastní iniciativy nebo na výzvu soudu jen do uplynutí dvouměsíční lhůty k podání dovolání. Marným uplynutím propadné (prekluzivní) lhůty podle § 241b odst. 3 o. s. ř. se původně odstranitelné vady dovolání stávají neodstranitelnými; dovolací soud proto k opožděnému doplnění dovolání nemůže přihlížet z úřední povinnosti. Případná výzva, aby dovolání, které neobsahuje všechny podstatné náležitosti, bylo opraveno nebo doplněno (§ 243c odst. 1, § 43 odst. 1 o. s. ř.), se proto stává po uplynutí této lhůty bezpředmětnou. Protože v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat, je třeba dovolání, které je nezpůsobitelné zahájit dovolací řízení, za přiměřeného použití § 43 odst. 2 věty první o. s. ř. odmítnout (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2003 sp. zn. 21 Cdo 1730/2002 publikované v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR pod číslem RNs C 1688/2003, svazek 23/2003).

V posuzovaném případě z obsahu spisu vyplývá, že první žalovaný a druhý žalovaný podali proti rozsudku odvolacího soudu ve dvouměsíční lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. včasné dovolání, ve kterém ohledně výroku rozsudku odvolacího soudu, kterým jim bylo uloženo zaplatit žalobkyni společně a nerozdílně částku 95 466 Kč, uvedli pouze, že po vydání rozsudku odvolacího soudu první žalovaný tuto částku zaplatil. Protože rozhodnutí odvolacího soudu – jak uvedeno výše – lze zásadně přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.) a dovolání žalovaných v uvedené části postrádají označení dovolacích důvodů, včetně jejich obsahového vymezení, nelze v dovolacím řízení pro tyto obsahové nedostatky dovolání pokračovat. Vzhledem k tomu, že zákonná lhůta, během níž bylo možno vady dovolání odstranit, marně uplynula u prvního žalovaného dnem 2. 6. 2004 a u druhého žalovaného dne 3. 6. 2004, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalovaných v rozsahu uvedené částky – aniž by se mohl zabývat dalšími okolnostmi – podle § 243c odst. 1 a § 43 odst. 2 první věty o. s. ř. odmítl.

Ve zbývajících částech jsou dovolání žalovaných přípustná podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Nejvyšší soud proto přistoupil k posouzení zbývajících dovoláními napadené části rozsudku odvolacího soudu z hlediska dovolacích důvodů uplatněných žalovanými a dospěl k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu je nepřezkoumatelné.

Pro posouzení žalobkyní uplatněného nároku na úhradu částky 60 501 Kč, která má představovat cenu díla za zhotovení katalogu R., je rozhodující především skutečnost, zda mezi účastníky došlo k platnému uzavření smlouvy o dílo a zda bylo na základě této smlouvy poskytnuto sjednané plnění.

Z rozhodnutí odvolacího soudu, ale i z rozhodnutí soudu prvního stupně, není zřejmé, jaký závěr soud učinil o způsobu vzniku smlouvy o dílo účastníků řízení – zda byla uzavřena ústní formou, či konkludentně podle ustanovení § 275 odst. 4 ObchZ poskytnutím požadovaného plnění. Odvolací soud navíc učinil závěr o tom, že k uzavření smlouvy o dílo (přičemž soud prvního stupně ani odvolací soud nečinily skutkové zjištění o obsahových náležitostech této smlouvy) došlo na straně objednatele žalovanými jakožto účastníky smlouvy o sdružení, aniž však blíže specifikoval, zda k uzavření smlouvy došlo pod společným jménem, které žalovaní přijali ve smlouvě o sdružení (§ 10 odst. 2 ObchZ), či zda při uzavírání smlouvy bylo jiným způsobem vyjádřeno, že druhý žalovaný jedná jakožto účastník sdružení. Odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku uvedl, že soud prvního stupně vyšel správně ze zjištění, že žalobce uzavřel smlouvu o dílo. Odvolací soud dále konstatoval, že jako druhá strana tohoto smluvního vztahu je uvedeno E., zast. Ing. E. Š. Tento závěr se zřejmě netýká

smlouvy o dílo, jejímž předmětem mělo být zhotovení katalogu R. Ani soud prvního stupně, ani soud odvolací totiž nečinily skutkové zjištění, že by k uzavření této smlouvy došlo v písemné formě. Pokud odvolací soud uvádí, že stejný zákazník je uveden na objednávce týkající se katalogu s tím, že dále je uvedeno pouze Ing. Š., neodůvodňuje, z jakého důvodu opírá svůj právní závěr o toto zjištění, když ani soud prvního stupně, ani soud odvolací nečinily skutkové zjištění, že objednávka byla zhotoviteli předána; soud prvního stupně pouze uvedl, že okolnost, že objednávka nebyla zhotoviteli odevzdána, není pro věc podstatná. Odvolací soud navíc uvádí, že soud prvního stupně zjistil a v rozsudku konstatoval, že žalovaní vystupovali při jednáních se žalobkyní jako sdružení. To ovšem soud prvního stupně nečinil, neboť vycházel ze závěru, že smlouva o sdružení mezi žalovanými platně nevznikla a pouze uvedl, že se žalovaní při jednání se žalobkyní stavěli tak, že jednájí společně, ač to nebyla pravda. Pokud pak odvolací soud uvádí, že vystupování žalovaných jako členů sdružení vyplývá z jimi předložené korespondence, nekonkretizuje, o jakou korespondenci šlo a co bylo jejím obsahem.

Vzhledem k této nepřezkoumatelnosti rozsudku odvolacího soudu není možno posoudit jeho závěr, že žalovaní uzavřeli s žalobkyní smlouvu o dílo na zhotovení katalogu R. jako členové sdružení podle § 829 a násl. ObčZ.

Nepřezkoumatelný je i skutkový závěr odvolacího soudu, že nesporné mezi účastníky bylo, že žalobkyně katalog R. žalovaným předala. Podle ustanovení § 120 odst. 4 o. s. ř. může soud vzít za svá skutková zjištění shodná tvrzení účastníků. V odůvodnění rozsudku však musí konkretizovat, kdy tato tvrzení účastníci učinili.

Nepřezkoumatelností svého rozhodnutí odvolací soud zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. K těmto vadám přihlíží dovolací soud v případě přípustného dovolání z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu ze dne 2. března 2004 č. j. 21 Co 458/2003-197 zrušil ve výroku, kterým byl změněn rozsudek Obvodního soudu pro P. ze dne 6. října 2003 č. j. 32 C 219/99-154 tak, že žalovaní jsou povinni zaplatit žalobkyni společně a nerozdílně částku 60 501 Kč a věc mu vrátil v tomto rozsahu k dalšímu řízení. Vzhledem k uvedeným vadám řízení se Nejvyšší soud již nezabýval dalšími námitkami prvního a druhého žalovaného.

Pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že pokud by soud případně v dalším řízení dospěl k závěru, že uplatněný nárok nelze přiznat z titulu plnění ze smlouvy, musí též posoudit, zda tento nárok nelze přiznat z titulu bezdůvodného obohacení. Přitom musí soud samozřejmě dbát, aby účastník řízení nebyl zkrácen na svých procesních právech (např. odnětím soudní instance).

Nejvyšší soud dále přistoupil k posouzení dovolání žalobkyně. Po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Předpokladem přípustnosti podle tohoto ustanovení je, že dovolání není přípustné podle písmena b) tohoto ustanovení a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem. Předpokladem je, že řešení právní otázky mělo pro rozhodnutí o věci určující význam, tedy že nešlo jen o takovou právní otázku, na níž rozsudek odvolacího soudu nebyl z hlediska právního posouzení věci založen.

Závěr o tom, zda dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, dovolací soud činí předběžně; zvláštní rozhodnutí o tom nevydává. Dospěje-li ke kladnému závěru, jde o přípustné dovolání a dovolací soud bez dalšího přezkoumá napadený rozsudek a rozhodne o něm meritorně.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst.1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Z toho, že přípustnost dovolání je ve smyslu citovaných ustanovení spjata se závěrem o zásadním významu rozsudku po stránce právní, vyplývá, že také dovolací přezkum se otevírá pro posouzení otázek právních; způsobilým dovolacím důvodem, jímž lze dovolání odůvodnit, je zásadně důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že zásadní právní význam rozsudku odvolacího soudu ze dne 7. září 2004 č. j. 30 Co 332/2004-262 je dán tím, že odvolací soud řešil právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Dovolání žalobkyně však není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť rozsudek odvolacího soudu nezměnil rozsudek soudu prvního stupně. I odvolací soud, stejně jako soud prvního stupně zamítl žalobu (v rozsahu, ve kterém nebylo zrušeno rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení zastaveno), kterou se žalobkyně domáhala zaplacení 1% úroku z prodlení denně z částky 95 466 Kč od 6. 11. 1996 do zaplacení a z částky 60 501 Kč za dobu od 1. 10. 1996 do zaplacení, přičemž však u částky 10 122 Kč zohlednil skutečnost, že tímto dnem zaplacení je 5. duben 2004.

Odvolací soud dovodil ohledně příslušenství uplatněných jistin, že ve smlouvě na zhotovení pátého čísla časopisu P. j. si strany nesjednaly úroky z prodlení odchylně od zákonné výše, naopak ve smlouvě o dílo na zhotovení katalogu R. si sjednaly úroky z prodlení ve výši 1 % z dlužné částky denně. Odvolací soud dospěl k závěru, že tato dohoda stran je neplatná pro rozpor s dobrými mravy, neboť zákonná výše úroků z prodlení v té době činila cca 19 % ročně, účastníky sjednaný úrok tak představuje téměř dvacetinásobek úroku zákonného. Sankce v této výši není obecně akceptovatelná, a to i s ohledem na okolnosti posuzovaného případu, které nijak neodůvodňují sjednání úroků v tak markantně odlišné výši oproti úrokům zákonným.

Nejvyšší soud se již ve svém rozsudku ze dne 10. dubna 2001 sp. zn. 29 Cdo 1583/2000, z něhož odvolací soud vycházel, ale také ve svém rozsudku ze dne 15. listopadu 2005 sp. zn. 32 Odo 1022/2004 nebo ve svém rozsudku ze dne 23. října 2006 sp. zn. 33 Odo 1385/2004 zabýval otázkou souladu smluvního ujednání s dobrými mravy, za které se podle ustálené judikatury považuje souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. června 1997, sp. zn. 3 Cdo 69/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 8, ročník 1997, pod číslem 62, dále rozsudky téhož soudu uveřejněné pod čísly 16/1998 a 5/2001 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek), což je konformní se závěrem Ústavního soudu v jeho nálezu ze dne 26. února 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97, uveřejněným pod číslem 14/1998 Sbírkou nálezů a usnesení Ústavního soudu, který za dobré mravy považuje souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.

Dobré mravy netvoří uzavřený a petrifikovaný normativní systém, jsou spíše měřítkem etického hodnocení konkrétních situací a jejich souladu s obecně uznávanými pravidly slušnosti a poctivého jednání. Rozpor právního úkonu s dobrými mravy je třeba posuzovat v každém případě individuálně, s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem jednání účastníků v příslušném období a k jejich tehdejšímu postavení.

Ve svém rozsudku ze dne 27. listopadu 2003 č. j. 32 Odo 468/2003-115 Nejvyšší soud uvedl, že podle ustálené judikatury soudů (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. prosince 2002 sp. zn. 21 Cdo 486/2002, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 4, ročník 2003, pod číslem 53) ustanovení § 3 odst. 1 ObčZ patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, která není stanovena přímo právním předpisem, a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Pro posouzení, zda je jednání účastníka v souladu či v rozporu s dobrými mravy, zákon výslovně nestanoví, z jakých hledisek má soud vycházet; vymezení hypotézy právní normy tedy závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu. Rozhodnutí o tom, zda jsou splněny podmínky pro použití ustanovení § 3 odst. 1 ObčZ nebo § 39 ObčZ, je třeba učinit vždy po pečlivé úvaze, v jejímž rámci musí být zváženy všechny rozhodné okolnosti případu. Nejvyšší soud již ve shora citovaném rozsudku ze dne 10. dubna 2001 sp. zn. 29 Cdo 1583/2000 vysvětlil, že soulad obsahu právního úkonu (v posuzovaném případě obsah ujednání účastníků o dohodnutém úroku z prodlení) s dobrými mravy musí být posuzován vždy, bez ohledu na to, že obsah byl výsledkem svobodného ujednání mezi účastníky jako v daném případě a také bez ohledu na to, kdo případný rozpor s dobrými mravy zavinil, či zda některá ze stran byla při uzavírání smlouvy v dobré víře.

Nejvyšší soud dospěl ve shora jmenovaných rozhodnutích ke stejnému závěru jako v dané věci odvolací soud, a sice, že smluvní ujednání o úrocích z prodlení ve výši 1% denně tak, jak to bylo výše vyloženo, je v rozporu s dobrými mravy, a proto podle § 39 ObčZ neplatné. Ani žalobkyně v tomto řízení netvrdila a nedokazovala skutečnosti, které by odůvodnily sjednání tak vysokého úroku z prodlení mezi účastníky. Existence druhotné platební neschopnosti nebo „nezaviněný krach řady firem“ v době uzavření smluv o dílo, tj. okolnosti, na které žalobkyně poukazuje ve svém dovolání, nepředstavují okolnosti rozhodné pro sjednání úroku z prodlení v tak vysoké výši právě mezi účastníky. Nelze proto dospět k závěru, že by rozsudek odvolacího soudu byl v rozporu s hmotným právem a že by z tohoto hlediska měl zásadní právní význam i z pohledu dalších podmínek stanovených v § 237 odst. 3 o. s. ř.

Žalobkyni je však nutno přisvědčit v tom, že uvedená neplatnost smluvního ujednání o výši úroku z prodlení neznamená zánik nároku žalobkyně na zákonný úrok z prodlení (pokud právo na zaplacení úroku z prodlení vzniklo), neboť tento nárok zůstal neplatným smluvním ujednáním nedotčen. Tento nárok byl přitom uplatněn již tím, že žalobce požadoval úhradu úroku z prodlení ve smluvené výši, a to v tomto rozsahu. Aby bylo právo na zákonný úrok z prodlení přiznáno (za podmínky, že vzniklo) nebylo třeba měnit žalobu ve smyslu § 95 o. s. ř.; podání žalobce ze dne 14. 4. 2004, jež bylo doplněno při jednání odvolacího soudu dne 7. 9. 2004, bylo tedy pouhým upřesněním žaloby a nebylo třeba, aby soud o tomto procesním návrhu žalobkyně rozhodoval. Pokud odvolací soud zamítl návrh na úhradu úroků z prodlení, aniž posuzoval, zda žalobkyni nevzniklo právo na úhradu zákonných úroků z prodlení, je jeho právní posouzení v rozporu s hmotným právem a tudíž nesprávné. To se týká i smlouvy na zhotovení pátého čísla časopisu P. j., u níž odvolací soud dovodil, že si účastníci nesjednali jinou výši úroků z prodlení, než je výše zákonná.

Vzhledem k tomu, že dovolání žalobkyně je přípustné, zabýval se Nejvyšší soud i námitkami žalobkyně, ve kterých uplatňovala vady řízení. Žalobkyně v první řadě namítla, že odvolací soud překročil svoji kompetenci, pokud rozhodl o změně žaloby, kterou žalobkyně navrhla již v řízení před soudem prvního stupně. Vzhledem ke shora zaujatému závěru, je tato námitka bezpředmětná.

Nedůvodná je i další námitka žalobkyně, že ve věci měl rozhodovat v prvním stupni tehdejší Krajský obchodní soud v P. s ohledem na výši požadovaného plnění, které přesahovalo v době zahájení řízení částku 50 000 Kč. Podle § 9 odst. 3 písm. a) o. s. ř. účinného k datu podání žaloby rozhodovaly krajské soudy jako soudy prvního stupně obchodní spory z právních vztahů mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti při splnění dvou podmínek – částka požadovaná navrhovatelem převyšuje částku 50 000 Kč [namítaná podmínka označenou jako bb)] a také podmínku označenou jako aa) – oba účastníci jsou zapsáni v obchodním rejstříku. V dané věci však žalovaní v obchodním rejstříku zapsáni nebyli, nebyla proto naplněna uvedené podmínka sub aa) a tehdejší Krajský obchodní soud v P. rozhodl o vyslovení své věcné nepříslušnosti usnesením ze dne 19. 8. 1997 č. j. 84 Ro 1619/97-5.

Nejvyšší soud rovněž neshledal, že by rozsudek odvolacího soudu ze dne 7. září 2004 č. j. 30 Co 332/2004-62 byl nepřezkoumatelný.

Žalobkyně dále uplatnila dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř., blíže však neurčila, které skutkové závěry odvolacího soudu nemají oporu v provedeném dokazování. V případě dovolání, jehož přípustnost je dána podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., však tento dovolací důvod uplatňovat nelze.

Z výše uvedeného vyplývá, žalobkyně uplatnila dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. důvodně, a proto Nejvyšší soud podle § 243b odst. 2 věty druhé o. s. ř. zrušil rozsudek odvolacího soudu ze dne 7. září 2004 č. j. 30 Co 332/2004-262 s výjimkou výroku o částečném zrušení rozsudku soudu prvního stupně a částečném zastavení řízení, jenž nebyl dovoláním dotčen. Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud podle ustanovení § 243b odst. 3 o. s. ř. v odpovídajícím rozsahu i rozsudek soudu prvního stupně ze dne 7. června 2004 č. j. 32 C 219/99-240 a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Práva dětí](#)
- [Náklady řízení](#)
- [Odmítnutí dovolání](#)
- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Omezení vlastnického práva veřejným prostranstvím a bezdůvodné obohacení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Opomenuté vyjádření účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Služební poměr](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Pohledávka](#)
- [Náhrada škody](#)